VNÍMÁNÍ ZDRAVOTNÍHO POŠKOZENÍ U UŽIVATELŮ NÁVYKOVÝCH LÁTEK[1]

Návykové látky

Spektrum návykových látek je poměrně široké a rozmanité, přičemž je můžeme volně rozdělit podle původu na uměle vyrobené a přírodní, nebo podle jednotlivých účinků na lidskou psychiku na tlumivé, stimulační a halucinogenní (Kalina a kol., 2015). Jak již z názvu návykové látky vyplývá, tyto látky jsou schopné vyvolat závislost a způsobit selhání životních orgánů nebo je trvale poškodit (NZIP, 2023). Mezi užíváním návykových látek a zdravotními problémy je úzká souvislost (Raboch a kol., 2012), proto jsem se v této zprávě zaměřila na vliv pohlaví, typu návykové látky a délky užívání návykových látek na vnímání svých zdravotních potíží v závislosti na rizikovém užívání. Všichni respondenti mají objektivně v anamnéze závažné zdravotní poškození (jedná se především o jaterní onemocnění, poškození ledvin, zánět slinivky břišní, poškození mozku, cukrovku, vysoký krevní tlak, prodělané delirium tremens aj.)

Výzkumné šetření

„Existuje rozsáhlá evidence dosvědčující škodlivost návykových látek pro lidský organismus“ (Krupčík & Charvát, 2014, 91). Například Miovský (2006) uvádí, že dlouhodobé užívání většiny návykových látek je spojeno s prokazatelným velice negativním vlivem na kognitivní funkce. Prokšová (2010) se ve své práci zabývala vnímáním zdravotních rizik intravenózní aplikace psychoaktivních látek ve skupině drogově závislých. Dále pak Drápalová (2012) zkoumala vnímání rizikovosti nových syntetických drog jejich uživateli. V neposlední řadě Jindrová (2020) zkoumala zdravotní a sociální dopady drogové závislosti z pohledu dlouhodobých uživatelů. Při rešerši jsem ovšem nenarazila na studii, týkající se problematiky vnímání zdravotních poškození samotných klientů napříč celým spektrem návykových látek a míry kritičnosti k užívání návykových látek na poškození svého zdraví.

V rámci práce v Psychiatrické nemocnici jsem sesbírala data[2] od aktuální klientely a použila tyto anonymizovaná data pro zkoumání problematiky vnímání zdravotního poškození u uživatelů návykových látek.

---

[1] *Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=174*

[2] *V této zprávě využívám nepublikovaná data z osobního průzkumu v rámci Psychiatrické nemocnice.*

Zda má na vnímání zdravotního poškození u uživatelů návykových látek vliv pohlaví, typ návykové látky a délka užívání návykové látky jsem se rozhodla ověřit pomocí binomiální logistické regrese, která se využívá pro dichotomické závislé proměnné a spojité, či kategorické regresory.

Hypotéza tedy zní, že čím déle užívá respondent návykové látky, tím méně vnímá (resp. nevnímá) své zdravotní poškození (tj. bude méně kritický ke svému zdravotnímu stavu).

Pro výpočet binomiální logistické regrese jsem použila statistický program Statistica 14.

Závislá proměnná:

- **Vnímání zdravotního poškození** (vnímá/nevnímá):
  - Pokud u sebe respondent **vnímá** zdravotní poškození vlivem návykové látky kódujeme **hodnotou 0**
  - Pokud u sebe respondent **nevnímá** zdravotní poškození vlivem návykové látky kódujeme **hodnotou 1**

Regresory:

- **Délka užívání návykové látky** (v letech)
- **Pohlaví**: (**muž** – kódujeme **hodnotou 0, žena** – kódujeme **hodnotou 1)**
- **Typ návykové látky**:
  - **alkohol** kódujeme **hodnotou 1**
  - **opiáty** kódujeme **hodnotou 2**
  - **amfetaminy** kódujeme **hodnotou 3**
  - **návykové léky** kódujeme **hodnotou 4**
  - **konopné drogy** kódujeme **hodnotou 5**

Výzkumný soubor tvořilo přesně 100 respondentů s délkou užívání návykových látek od 2 let po 45 let.

---

[1] *Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=174*

[2] *V této zprávě využívám nepublikovaná data z osobního průzkumu v rámci Psychiatrické nemocnice.*

Výsledky šetření:

Z následující tabulky vyplývá, že významnými regresory v tomto modelu jsou **Pohlaví** a **Délka užívání NL** (návykové látky). U regresoru **Délka užívání NL** byl prokázán signifikantní výsledek, jelikož má velmi malou p-hodnotu (p = 0,00). Zároveň u regresoru **Pohlaví** se také prokázal určitý významný výsledek (p-hodnota – p = 0,03). Výsledky logistické regrese naopak nepotvrdily vliv **Typu návykové látky** na vnímání zdravotního poškození u uživatelů návykových látek.

Tab. 1: Regresní koeficienty a jejich testy statistické významnosti

	Odhad (b)	Waldova statistika	p-hodnota
Pohlaví	-1,09	4,67	0,03
Typ NL 1	0,78	1,21	0,27
Typ NL 2	1,46	2,44	0,19
Typ NL 3	1,54	2,62	0,11
Typ NL 4	-1,59	1,94	0,16
Délka užívání NL	0,12	10,74	0,00

Výsledek tedy naznačuje určitý vliv délky užívání návykové látky na vnímání zdravotního poškození u jednotlivých uživatelů různých návykových látek, a zároveň též vliv pohlaví na pozdější vnímání poškození svého zdraví, ovšem pro úplné potvrzení této hypotézy je potřeba dalšího výzkumu, a to především na rozsáhlejším souboru respondentů.

Kvalita modelu:

Abych zjistila, jak velkou část variability proměnné odezvy model vysvětluje, využila jsem pro tento účel ukazatele kvality modelu Cox-Snell R^2 a ukazatel Nagelkerke R^2. Hodnota Cox-Snell R^2 vysvětluje přibližně **28 %** a hodnota Nagelkerke R^2 říká, že pomocí modelu, který jsme sestavili s jednotlivých regresorů jsme schopni vysvětlit **38 %** veškerého rozptylu vysvětlované proměnné R^2.

---

[1] *Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=174*

[2] *V této zprávě využívám nepublikovaná data z osobního průzkumu v rámci Psychiatrické nemocnice.*

Seznam použitých zdrojů:

- Drápalová, E. (2012). *Vnímání rizikovosti nových syntetických drog neboli tzv. „legal highs" jejich uživateli.* [Diplomová práce, Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta]. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/43538
- Jindrová, J. (2020). *Zdravotní a sociální dopady drogové závislosti z pohledu dlouhodobých uživatelů.* [Diplomová práce, Západočeská univerzita v Plzni, fakulta zdravotnických studií]. Dostupné z: https://dspace5.zcu.cz/handle/11025/40948
- Kalina, K. a kol. (2015). *Klinická adiktologie.* Praha: Grada.
- Krupčík, O., Charvát, M. (2014). *Diagnostika kognitivních funkcí u léčených klientů s anamnézou dlouhodobého užívání návykových látek.* Psychologie a její kontexty (vol. 5), (89–105). [cit. 03.05.2023].
- Miovský, M. (2006). Kognitivní deficity způsobené užíváním návykových látek. In M. Preiss & H. Kučerová (Eds.), Neuropsychologie v psychiatrii (145–146). Praha: Grada.
- Národní zdravotnický informační portál [online]. (2023). *Návykové látky (drogy).* Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, [cit. 03.05.2023]. Dostupné z: https://www.nzip.cz/clanek/323-navykove-latky-drogy
- Prokšová, M. (2010). *Vnímání zdravotních rizik intravenózní aplikace psychoaktivních látek ve skupině drogově závislých.* [Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, zdravotně sociální fakulta]. Dostupné z: https://dspace.jcu.cz/handle/123456789/19574
- Raboch, J., Pavlovský, P. & a kol. (2012). *Psychiatrie.* Praha: Karolinum.

[1] *Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=174*

[2] *V této zprávě využívám nepublikovaná data z osobního průzkumu v rámci Psychiatrické nemocnice.*